

Vec C-626/23 [Sergamo]ⁱ

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

12. október 2023

Vnútroštátny súd:

Tribunal Superior de Justicia de Madrid

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

13. september 2023

Odvolateľ:

XXX

Odporca v odvolacom konaní:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania vo veci samej

Starobný dôchodok – Príspevok pre dôchodcov, ktorí majú deti – Žiadosť o príspevok podaná dôchodcom mužského pohlavia

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Článok 267 ZFEÚ – Návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu – Smernica 79/7/EHS – Rovnaké zaobchádzanie s mužmi a ženami v oblasti sociálneho zabezpečenia – Príspevok k dôchodku pre dôchodcov, ktorí majú deti – Uznatie príspevku pre všetky dôchodkyne – Požiadavky uložené dôchodcom mužského pohlavia – Priama diskriminácia – Možné odôvodnenia

Prejudiciálna otázka

Majú sa smernica Rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením a články 20, 21, 23 a článok 34 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava vo veci samej, ktorá stanovuje nárok na príspevok k dôchodku pre poberateľov starobných dôchodkov príspevkového typu, ktorí majú biologické alebo osvojené deti, pričom sa automaticky priznáva ženám, zatiaľ čo v prípade mužov sa vyžaduje, aby boli buď poberateľmi vdovského dôchodku z dôvodu úmrtia druhého rodiča a aby jedno z detí bolo poberateľom sirotského dôchodku, alebo aby v dôsledku narodenia alebo osvojenia dieťaťa bola prerušená alebo narušená ich profesionálna kariéra (za podmienok stanovených zákonom, ktoré sú opísané vyššie)?

Uvedené ustanovenia práva Únie

- Charta základných práv Európskej únie, články 20, 21, 23 a článok 34 ods. 1
- Smernica 79/7/EHS o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením, odôvodnenia 2 a 3, články 1, 2, článok 3 ods. 1, článok 4 a článok 7

Uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva

Ley General de la Seguridad Social (všeobecný zákon o sociálnom zabezpečení) [texto refundido aprobado por el Real Decreto Legislativo 8/2015 (konsolidované znenie schválené kráľovským legislatívnym dekrétom č. 8/2015) z 30. októbra

2015, BOE č. 261 z 31. októbra 2015; ďalej len „LGSS“)], po reforme zavedenej kráľovským zákonným dekrétom č. 3/2021 z 2. februára 2021.

Článok 60 LGSS, ktorý upravuje tzv. „príspevok k dôchodkom poskytovaným na zníženie rodového rozdielu“, stanovuje:

„1. Ženy, ktoré majú jedno alebo viac detí a sú poberateľkami starobného dôchodku, trvalého invalidného dôchodku alebo vdovského dôchodku príspevkového typu majú nárok na príspevok za každé dieťa z dôvodu dopadu, ktorý má vo všeobecnosti rodový rozdiel na výšku dôchodkov príspevkového typu vyplácaných ženám zo systému sociálneho zabezpečenia. Nárok na príspevok za každé dieťa sa priznáva alebo zachováva žene za predpokladu, že nie je podaná žiadosť o príspevok a tento príspevok nie je priznaný v prospech druhého rodiča, a ak je druhým rodičom tiež žena, prizná sa žene, ktorá je poberateľkou verejného dôchodku v nižšej sume.

Na to, aby mali muži nárok na uznanie príspevku, musí byť splnená jedna z týchto podmienok:

a) musia mať uznaný vdovský dôchodok z dôvodu úmrtia druhého rodiča spoločných detí za predpokladu, že jedno z nich má nárok na sirotsky dôchodok.

b) musia byť poberateľmi starobného dôchodku alebo trvalého invalidného dôchodku príspevkového typu a mať prerušenú alebo narušenú profesionálnu kariéru v dôsledku narodenia alebo osvojenia dieťaťa v súlade s týmito podmienkami:

1. V prípade detí narodených alebo osvojených do 31. decembra 1994 musia mať viac ako 120 dní bez príspevkov v období od deviatich mesiacov pred narodením dieťaťa do troch rokov nasledujúcich po tomto dátume alebo v prípade osvojenia odo dňa vydania súdneho rozhodnutia o osvojení do nasledujúcich troch rokov, za predpokladu, že súčet súm uznaných dôchodkov je nižší ako súčet dôchodkov, ktorý prináleží žene.

2. V prípade detí narodených alebo osvojených od 1. januára 1995 musí byť súčet vymeriavacích základov za 24 mesiacov nasledujúcich po mesiaci narodenia alebo vydania súdneho rozhodnutia o osvojení o viac ako 15 % nižší ako súčet vymeriavacích základov za 24 bezprostredne predchádzajúcich mesiacov, za predpokladu, že výška uznaných dôchodkov je nižšia ako súčet dôchodkov, ktorý prináleží žene.

...

2. Priznanie príspevku druhému rodičovi má za následok zánik príspevku, ktorý už bol priznaný prvému rodičovi...

3. Tento príspevok má na všetky účely právnu povahu verejného dôchodku príspevkového typu.

Výška príspevku na dieťa je stanovená v príslušnom zákone o štátnom rozpočte ...

Výška príspevku sa nezohľadňuje pri uplatňovaní hornej hranice dôchodku...“

Tridsiate siedme dodatočné ustanovenie LGSS stanovuje:

„Časová pôsobnosť príspevku k dôchodkom príspevkového typu na zníženie rodového rozdielu.

1. Nárok na uznanie príspevku k dôchodkom príspevkového typu na zníženie rodového rozdielu podľa článku 60 zostane zachovaný, pokiaľ je rodový rozdiel v starobných dôchodkoch vymeraných v predchádzajúcom roku vyšší ako 5 %.

2. Na účely tohto zákona sa rodovým rozdielom v starobných dôchodkoch rozumie percentuálny podiel, ktorý predstavuje rozdiel medzi priemernou výškou starobných dôchodkov príspevkového typu vymeraných mužom a ženám za jeden rok.

...“

Stručné zhrnutie skutkových okolností a konania vo veci samej

- 1 Odvolateľ je dôchodca a otec troch detí narodených v rokoch 1979, 1984 a 1986. Na Instituto Nacional de la Seguridad Social (Národný inštitút sociálneho zabezpečenia, Španielsko) (INSS) podal žiadosť o priznanie príspevku k dôchodku príspevkového typu na zníženie rodového rozdielu (ďalej len „sporný príspevok“), ktorý je stanovený v článku 60 LGSS.
- 2 INSS na túto žiadosť neodpovedal. Proti tomuto zamietnutiu spočívajúcemu v nečinnosti správneho orgánu podal odvolateľ žalobu na Juzgado de lo Social n.º 4 de Madrid (Pracovný súd č. 4 Madrid, Španielsko), pričom sa v podstate domnieval, že toto zamietnutie bolo nezákonné, pretože úprava sporného príspevku je v rozpore s právom Únie, najmä so smernicou 79/7/EHS.
- 3 Juzgado de lo Social n.º 4 de Madrid (Pracovný súd č. 4 Madrid) žalobu zamietol, keďže sa v zásade domnieval, že článok 60 LGSS je v súlade s právom Únie.
- 4 Odvolateľ podal proti rozsudku tohto súdu odvolanie na Tribunal Superior de Justicia de Madrid (Vyšší súd Madrid, Španielsko).

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 5 Odvolateľ sa domnieva, že článok 60 LGSS je v rozpore so smernicou 79/7/EHS a judikatúrou stanovenou v rozsudku Súdneho dvora z 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Príspevok k dôchodku matkám), C-450/18, EU:C:2019:1075 (ďalej len „rozsudok C-450/18“). Tvrdí, že rozdielne

zaobchádzanie s mužmi a ženami obsiahnuté v článku 60 LGSS v jeho pôvodnom znení, o ktorom Súdny dvor rozhodol, že je v rozpore so smernicou 79/7/EHS, je zachované v súčasnom znení článku 60 LGSS, keďže požiadavka prerušenia profesionálnej kariéry sa nevyžaduje od žien, ale od mužov sa vyžaduje.

- 6 Návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje žiadne argumenty INSS.

Stručné zhrnutie dôvodov návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 7 Je potrebné určiť zlučiteľnosť právnej úpravy sporného príspevku so smernicou 79/7/EHS a s článkami 20, 21, 23 a článkom 34 ods. 1 Charty.
- 8 Úprava tohto príspevku totiž obsahuje rozdielne zaobchádzanie s mužmi a ženami, keďže od mužov vyžaduje splnenie určitých podmienok, ktoré sa od žien nevyžadujú. Je potrebné poznamenať, že v rozsudku C-450/18 sa konštatovalo, že smernica 79/7/EHS sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava obsiahnutá v tomto článku 60 LGSS pred jeho reformou zavedenou kráľovským zákonným dekrétom č. 3/2021, ktorá stanovuje nárok na príspevok k dôchodku pre ženy, ktoré majú aspoň dve biologické alebo osvojené deti a sú poberateľkami dôchodku príspevkového typu z vnútroštátneho systému sociálneho zabezpečenia, kým muži nachádzajúci sa v rovnakej situácii nemajú na takýto príspevok k dôchodku nárok.
- 9 Španielsky zákonodarca reagoval na tento rozsudok zmenou článku 60 LGSS a zmenou názvu príspevku. V súčasnosti sa vypláca za narodenie jedného alebo viacerých detí, hoci jeho výška sa mení v závislosti od počtu detí. Okrem toho bolo stanovené, že sporný príspevok sa nebude vyplácať, ak percentuálny podiel predstavujúci rozdiel medzi priemernou výškou starobných dôchodkov príspevkového typu vymieraných mužom a ženám za jeden rok (ďalej len „rodový rozdiel“) nebude vyšší ako 5 %.
- 10 Nová úprava umožňuje prístup k spornému príspevku aj mužom, ale ukladá im dodatočné požiadavky, ktoré sa od žien nevyžadujú:
- buď aby boli poberateľmi vdovského dôchodku z dôvodu úmrtia druhého rodiča spoločných detí, pričom jedno z detí musí mať nárok aj na sirotsky dôchodok (je potrebné poznamenať, že sirotsky dôchodok sa neuznáva alebo zaniká, keď dieťa dosiahne vek 23 rokov, pokiaľ dieťa nie je osobou so zdravotným postihnutím);
 - alebo aby ich profesionálna kariéra bola prerušená alebo narušená v dôsledku narodenia alebo osvojenia dieťaťa za osobitných zákonných podmienok, ktoré sa líšia v prípade detí narodených alebo osvojených do 31. decembra 1994.
- 11 Tieto požiadavky sa nevyžadujú od žien, takže ženy majú automaticky nárok na sporný príspevok, ak majú jedno alebo viac detí. Tieto požiadavky sa vždy

vyžadujú od rodičov mužského pohlavia a nie od rodičov ženského pohlavia, bez ohľadu na pohlavie druhého rodiča, ktoré sa môže, ale nemusí zhodovať.

- 12 Ak zákon zavádza rozdielne zaobchádzanie na základe pohlavia, je potrebné, aby zákonodarca dostatočne odôvodnil tento rozdiel v cieľoch zameraných na kompenzáciu základných sociálnych nerovností, aby sa neobmedzil len na konštatovanie, že cieľom opatrenia je obnoviť materiálnu rovnosť, ale aby sa tiež dôkladne a riadne preukázalo, že vplyv rozdielu je primeraný na dosiahnutie tohto cieľa, a navyše, že vzdanie sa formálneho práva na rovnosť je primerané sledovanému cieľu. Preto nestačí len samotný účel, ale je tiež potrebné navrhnúť opatrenie vhodným a primeraným spôsobom.
- 13 V prejednávanvej veci sa odôvodnenie rozdielného zaobchádzania na základe pohlavia v dôvodovej správe ku kráľovskému zákonnému dekrétu č. 3/2021 obmedzuje na konštatovanie, že cieľom návrhu normy je nastaviť sporný príspevok ako nástroj na zníženie rodového rozdielu, ktorý je odrazom podriadenosti postavenia žien na trhu práce, keďže v minulosti zohrávali hlavnú úlohu pri starostlivosti o deti, ale ponecháva sa otvorená možnosť prístupu k príspevku tým rodičom, ktorí preukážu, že sa ich príspevky v ostatných rokoch znížili v dôsledku narodenia alebo osvojenia dieťaťa z dôvodu prevzatia týchto úloh súvisiacich so starostlivosťou o dieťa. Inými slovami, podľa dôvodovej správy sa pozitívna diskriminácia v prospech žien („ak ani jeden z rodičov nemôže preukázať ujmu počas svojej doby prispievania, príspevok poberá žena“) kombinuje s poskytnutím otvorenej možnosti pre mužov, ktorí sa môžu nachádzať v porovnateľnej situácii.
- 14 Toto odôvodnenie je však nedostatočné. Na jednej strane tvrdenie, že ak ani jeden z rodičov nemôže preukázať ujmu počas svojej doby prispievania, sporný príspevok poberá žena, nie je pravdivé, keďže v prípade, že tento príspevok nepoberá žiadna žena (z dôvodu, že nemá nárok na príplatok k dôchodku, pretože oň nepožiadala alebo pretože ani jeden z rodičov nie je žena), rodičia mužského pohlavia sú stále povinní preukázať ujmu na svojej profesionálnej kariére, aby mali prístup k tomuto príspevku. Jedinou výnimkou je prípad, keď existuje vdovský dôchodok, ale v takom prípade sa vyžaduje, aby jedno z detí poberalo aj sirotsky dôchodok, čo predstavuje veľmi obmedzený prípad. Okrem toho v prípade, že je jedným z rodičov muž a druhým žena, a ak prvý z nich preukáže ujmu a druhý nie, sporný príspevok sa naďalej priznáva žene, pokiaľ súčet súm dôchodkov priznaných mužovi nie je nižší ako súčet dôchodkov, ktoré prináležia žene.
- 15 Po druhé, konkrétne stanovenie ujmy na profesionálnej kariére, ktorá sa vyžaduje od mužov, vyvoláva vážne pochybnosti. Nie je známe, aké štúdie vplyvu mohol zákonodarca použiť na účely stanovenia týchto požiadaviek. Na prvý pohľad sa zdá, že tak, ako sú navrhnuté, *de facto* bránia väčšine mužov v prístupe k spornému príspevku a veľmi pravdepodobne by bránili v prístupe k príspevku aj veľkej časti žien, ak by sa to od nich vyžadovalo. Cieľom týchto požiadaviek by teda mohlo byť obnovenie rozdielného zaobchádzania s mužmi a ženami,

o ktorom sa v rozsudku C-450/18 rozhodlo, že je v rozpore s právom Únie. Okrem toho sa zdá, že tak ako sú nastavené, neexistuje žiadna súvislosť medzi ujmou spôsobenou na profesionálnej kariére a vplyvom na výšku dôchodku kompenzovaným určitým percentuálnym podielom.

- 16 Neexistencia týchto požiadaviek pre ženy tiež znamená, že sporný príspevok, ktorý má kompenzovať ujmu na profesionálnej kariére, sa poskytuje aj ženám, ktorých profesionálna kariéra nebola ovplyvnená. Je potrebné poznamenať, že tento príspevok je nastavený ako percentuálny podiel z dôchodku, a preto sa poskytuje viac osobám s vyššími príjmami (a teda s vyššími dôchodkami), hoci by bolo možné sa domnievať, že v rámci tejto sociálnej skupiny predstavuje výchova detí menšiu ujmu na profesionálnej kariére rodičov, pretože majú možnosť platiť si na tento účel zdroje mimo rodiny. V krajnom prípade rodičov s nízko plateným zamestnaním, ktorých výchova detí vyradila z trhu práce, sa môže stať, že nemajú nárok na žiadny dôchodok, takže nemajú nárok ani na tento príspevok. Ide o úvahy, ktoré v žiadnom prípade nie sú okrajové, keď objem verejných zdrojov, ktoré sú spojené s vyplácaním tohto príspevku, je určite značný.
- 17 Okrem toho treba zdôrazniť, že príspevky oboch rodičov sú nezlučiteľné a v prípade, že obaja rodičia majú nárok na príspevok:
 - a) ak sú obaja rodičia ženy, príspevok sa prizná žene, ktorá poberá verejný dôchodok v nižšej sume;
 - b) ak sú obaja rodičia muži, príspevok sa prizná mužovi, ktorý poberá verejný dôchodok v nižšej sume;
 - c) ak je jedným z rodičov žena a druhým muž, príspevok sa priznáva mužovi len vtedy, ak je súčet súm dôchodkov uznaných mužovi nižší ako súčet dôchodkov, ktorý prináleží žene.
- 18 V prejednávanej veci nejde o súbeh a zlučiteľnosť príspevkov, ale len o nárok muža na príspevok z dôvodu, že sa od neho vyžaduje splnenie určitých podmienok, ktoré nespĺňa a ktoré sa nevyžadujú od žien na získanie príspevku.
- 19 Zdá sa však byť relevantná skutočnosť, že zákon teraz stanovuje nezlučiteľnosť príspevku pre oboch rodičov, takže ak majú obaja rodičia nárok, vždy sa rozhodne pre príspevok k nižšiemu dôchodku. V tejto súvislosti, keďže rodový rozdiel je zákonom definovaný ako rozdiel medzi priemernou výškou dôchodkov mužov a žien, možno si položiť otázku, či by na dosiahnutie zákonom stanoveného cieľa vyrovnania (rozdiel nepresahujúci 5 %) stačilo uznať sporný príspevok len k dôchodkom s nižšou výškou bez ohľadu na pohlavie rodiča.
- 20 Otázka teda znie, či tieto požiadavky, ktoré zavádzajú rozdiel v závislosti od pohlavia poberateľa, možno považovať za zlučiteľné so zásadou rovnosti medzi mužmi a ženami, keďže „zásada rovnosti nebráni zachovávaniu alebo prijímaniu opatrení, ktoré ustanovujú osobitné výhody v prospech menej zastúpeného pohlavia“ (článok 23 Charty). Vzniká tiež otázka, či možno vychádzať z toho, že

tieto požiadavky predstavujú vylúčenie zásady rovnosti podľa článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 79/7/EHS.

PRACOVNÝ DOKUMENT